

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Examen Theologiæ Moralis

Moure, Antonio Fernandes de

Coloniæ Agrippinæ

Cap. 5. De secundo Decalogi præcepto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40934

se dissideant, & circa alios amore afficiantur. Quem amorem dæmon non gignit cogendo voluntatem, sed in interiori sensu effigendo, & representando imaginationi figuram personæ amatae pulchriorem, amabiliorem, venustiore: figuram vero personæ exosa fœdam, turpem, deformem. Aliud veneficium est perniciosum, quo dæmona torquet personam veneficiatam, sæpè cum pacto torquendi partem, quam veneficus alicuius imaginis, quæ apud illum est, pupugerit. Ad hoc peccati genus reducuntur peccata Lamiarum, seu Itrigum. Hæ potius carnalem quærunt delectationem, feruntur enim à dæmonibus per aera corporaliter, & cum ipsis corpora assumentibus exercent rem veneream. Sæpè somno à dæmone corripiuntur, & per insomnia dæmon illis multa representat absentia, facitque credibile se longas fecisse peregrinationes, multaque apud exterarum nationes vidisse, intrant referatas domos, dæmone aperiente ianuam, fingunt se homines transmutare in belluas, dæmone videntium oculos falsis imaginibus deludente.

CAPVT V.

De secundo Decalogi præcepto. §. 1.

Non assumes nomen Dei tui in vanum.

- 1 *Quid prohibetur in secundo Decalogi præcepto.*
- 2 *Quo loco Doct. de iuramento agunt.*
- 3 *Quid est iuramentum.*
- 4 *An liceat exigere iuramentum ab eo, quem scio iuraturum per falsos Deos.*
- 5 *Quotuplex est iuramentum.*
- 6 *An iuramentum sit actus virtutis.*
- 7 *Quas proprietates debet habere sanctum iuramentum.*
- 8 *An liceat uti amphibologia in iurando.*

9 *Quan-*

9 Quando peccat quis mortaliter iurando ex prava consuetudine.

1 QVÆSTIO. Quid prohibetur in secundo Decalogi præcepto? RESP. Iuramentorum abusus.

2 QVÆST. Quo loco Doctores de iuramento agunt? RESP. Summistæ ver. iuramentum. Iurisperi. 22. quæst. 1. & toto tit. de iureiur. Theol. in 3. dist. 39. Anton. 2. p. tit. 10. Sor. 8. iust. & lib. de iur. abusu. Nauar. cap. 12. Couarru. ca. Quamuis pact. de pactis. Et ideo cum in hac materia Auctores nõ adduxero, apud hos inuenientur, quæ dixerò, quos, ne molestus sim, recensere non puto.

3 QVÆST. Quid est iuramentum? RESP. Est inuocatio diuini testimonij, in dicti, factive alicuius confirmationem. Itaque adducitur Deus in testem eorum, quæ affirmantur, & in fideiussorem eorum, quæ promittuntur. Inuocatur vero Deus, vel explicite, cum nominatim effertur, vt cum dicimus, per Deum, per Christum, &c. vel implicite, & fit, cum in creaturis existens inuocatur: inuocatur vero in ijs frequentius, in quibus clarius reuocet eius bonitas, sapientia, omnipotentia, gratia, sanctitas, vt cum iuramus per Solem, per Cælum, per Angelos, per Diuos, &c. Si enim hæ creaturæ inuocantur secundum se, non est iuramentum. Per creaturas vero posse fieri iuramentum decernitur, cap. Habemus. 22. qu. 1. notant D. Thom. 2. 2. qu. 89. art. 6. Rich. in 3. dist. 39. art. 1. quæst. 1. Bonauent. ibidem qu. 2. art. 2. Alens. 3. p. quæst. 31. m. 3. art. 3. §. 1. Gabriel. in 4. d. 39. qu. 1. art. 2. concl. 3. Couar. ca. Quamuis. de pactis. §. 1. num. 5. Irreuerentia tamen est venialis iurare per creaturas vilissimas, vt per pilos, per ocreas, docet D. Thom. loco citato.

4 QVÆST. Licetne exigere iuramentum ab eo, quem scio iuraturum per falsos Deos? RESP. Licet quidem. Ita decernitur, cap. Mouet te 22. qu. 1. Ita Sor. 8. iust. citato, Couar. cap. Quamuis 1. pag. §. 1. num. 9. Abul. cap. 5. quæ. 270. Ratio est, quia petere ab alio iuramentum, est petitio rei bonæ secundum se, si vero male fiat, defectus oritur ex malitia iurantis, quemadmodum postulare mutuum, bonum est, licet ex malitia mutuantis, vsuram pro mutuo exigentis, mutuatio iniqua sit. Verum, vt ad petendum mutuum

sub vlturis causa requiritur, ita, & ad petendum iuramentum ab eo, qui ex malitia per falsos Deos iuraturus est. Causa vero debet esse detrimentum non leuis momenti, tenemur enim ex charitate pati detrimentum leue pro graui, Dei offensa in proximo euitanda.

5 QVÆST. Quotuplex est iuramentum? RESP. Quadruplex. Assertorium, Promissorium, Comminatorium, Execratorium. *Assertorium* est, in quo assertur Deus in testem rei negatæ, vel affirmatæ præsentis, aut præteritæ, vt per Deum iste occidit hominem, per Deum non occidit. *Promissorium* est, in quo adducitur Deus in testem rei promissæ, vt per Deum hoc faciam.

Quod iuramentum, vt verum sit, duplici debet conformari veritati, scilicet, & præsentis voluntati reddendi rem promissam, & futuræ exequendæ promissionis, ac proinde tam falso iurat, qui promittens stare promissis non decernit, quam ille, qui promissionem non implet. *Comminatorium* est, in quo Deus adducitur in testem mali faciendi, vt per Deum castigabo te. In quo iuramento cum malum est iniuste inferendum, si quis habet animum exequendi, peccatum eiusdem speciei committit, cuius est malum. Si vero non habet animum implendi, periurium incurrit. In neutro tamen euentu tale iuramentum obligat, cum non sit vinculum iniquitatis. *Execratorium* est, in quo Deus adducitur, non solum in testem, sed etiam in vltorem, & vindicem frangentis tale promissum, vt Deus me destruat, nisi hoc fecero. Solum aduerte iuramentum assertorium, etiam aliquando respicere futuram rem promissam, vt per Deum hoc tuenturum est. Execratorium quoque respicere præsentem veritatem, & mentis conformitatem verbis prolatis, vt hoc faciat mihi Deus, & hoc addat, nisi loquor verum, nisi hoc ita actum est, nisi modo dico quod sentio.

6 QVÆST. Estne iuramentum actus virtutis? RESP. Si debito modo fiat, actus est studiosus, & Deo gratissimus, ita enim iubet, Deut. 6. per nomen Dei tui iurabis, & Psalm. 62. Laudabuntur omnes, qui iurant in eo, & ita definitur in Concil. Constantiensi: est enim actus virtutis Religionis. Quamobrem in hoc secundo præcepto non prohibemur iurare, sed malo modo iurare, vt pote frustra

frustra, aut in vanum. Ita enim Deuteron. 5. & Exod. 20. *Non assumes nomen Dei tui frustra, seu in vanum.* Hoc est, sine debitis circumstantiis, hæc quibus Christus Dominus prohibet iurare etiam verum. *Matth. 5. Dico vobis, non iurare omnino, ut ibi interpretatur Maldonatus.* Addit Christus Dominus. *Sit sermo vester est, est, non, non: quod autem abundantius est, à malo est, ex G. æco, a maligno est, hoc est, pravam consuetudinem iurandi irreuerenter procurante, sic Theophylact.*

7 *QVÆST. Quæ, & quor proprietates debent comitari iuramentum, ut bonum sit? RESP. Tres, Veritas, Iustitia, Iudicium: nam sine veritate est mendacium, sine iustitia, est iniquum: sine iudicio, & debita reuerentia, est indecoro & temerarium. Ut igitur sit verum, requiritur veritas, ut sit iustum, requiritur rei æquitas, ut sit reuerens, & decens, requiritur iudicium. Ex defectu harum proprietatum iuramentum est peccatum, Lethale quidem, si deest iustitia in materia graui, si vero deest veritas, siue materia sit leuis, siue grauis; imò grauius, quo res est leuior, Veniale vero, si deest iudicium, vel iustitia in re leui.*

8 *QVÆST. Licetne in iuramento vti amphibologia, hoc est, aliud proferre verbis, aliud subintelligere mente? RESP. Interrogatus a iudice amphibologia vti non potest, cum iudice interrogatur, sed peccat lethaliter non respondendo ad mentem interrogantis. Ita communiter Doctores. Abulens ca. 5. Matth. qu. 26. Sot. 8. insi. q. 1. art. 7. ad 4. Caiet. 2. 2. quest. 89. ar. 7. ad 1. Nau. ca. 12. nu. 8. Ratio est, quia interrogans iuridice ius habet ad exigendam veritatem. Peccat secundo etiam lethaliter, qui cum sponte sua, nec petitus iurat, & vtitur amphibologia ad decipiendos alios. Amphibologia tamen vti licet imprimis cum non iuridice interrogatur, cum per metum iniuriæ, vel nimiam importunitatē cogitur iurare. Hæc est doctrina communis, & ferme absq; cōtrouersia. Ita Adria. in mat. de cor. fra. col. 7. Maior in 4. d. 15. q. 18. Alē. 2. p. q. 137. n. 4. ar. 2. §. 1. Nau. c. 12. nu. 8. & 9. & 14. & 18. Syl. verb. mendā. & Nau. c. Inter. ver. 11. qu. 3. conc. 6. & c. Humana aur. q. 1. n. 9. Eruiatur hæc veritas ex eo, qd aliquando ex causa vti liceat amphibologia. Vfus est iacob. Ge. 22. *Ego sū filius tuus primogenitus Esau.* i. secundū ius primogenituræ, ita Ambr. in vita*

Iacob.

Iacob. cap. 13. D. Thom. & Alenf. citati. Vfus est Raphael. *Tob. 5.* Ego sum Azarias, Anania magni filius, id est, secundum fidelitatem. Imo Christus Dominus *Marc. 13.* De die illa nemo scit, neque Filius; id est ad dicendum. Ita D. Tho. & alij sacri interpretes. Quamobrem licet vxori ad ulteræ iurare marito amphibologice, nunquam tale crimen à se commissum, intelligendo ad illud detegendum. Ea etiam vti licet, cum iuste quis interrogatur, si datur rationabilis causa non respondendi ad mentem interrogantis. Hoc autem eueniet, cum iudex iuxta legem præsumptiuam rogat aliquem de aliquo actu, de quo ex præsumptione lex sinistrè iudicat, si ille, qui talem actum operatus est, recte coram Deo illum egit, interrogatus de eo, potest amphibologia vti & iurare se nihil fecisse. Eueniet itidem, cum quis rogatus an habeat accommodandam rem, vel mutuo dandam, causam habeat non illam dandi, si videat nimirum inde odia, dissidia, rixas, similtates proditura, nisi mutuo det, aut neget apud se habere, potest amphibologice iurare rem talem apud se non esse. Multa possem exempla congerere, vnum non omittam. Vtrum tempore pestis, cum custodes locorum rogant me ex falsa præsumptione, an veniam ex vix, quam falso credunt lue pestifera infectam, possim iurare me non inde venire. Arbitror dicendum cum *Naui. cap. 12. num. 19* posse. Non tamen cum eo sentiendum existimo circa illum, qui putans se tali morbo esse liberatum, cum ab oppido peste realiter infecto venit, iurat se non inde venire, peccat enim grauitè, quia se exponit periculo inficiendi sanos, siquidem morbus ille aere incluso in plica togæ afferri potest.

9 QVÆST. Quando peccat quis moraliter iurando ex praua consuetudine iurandi? RESP. Qui iurandi habet consuetudinem, non toties mortaliter peccat, quoties falsum est quod iurat inaduertendo ad periurij falsitatem, sed solum, quando sciens se facili negotio mentiri inaduertenter, & frequentius mentiri, quam verum dicere, saltem in aliqua occasione, verbi gratia, in ludo aleatum, addit huic prauæ mentiendi consuetudini peruersum iurandi morem. Tunc enim quoties inaduertenter iurat, neque tollit illam occasionem peierandi, licet
postea

postea verum inueniat, quod iurauit, mortaliter peccauit iurando, qui ex se non euitauit peierandi periculum. Ita Caietan. 2. 2. quest. 98. art. 3. Nau. cap. 12. numer. 6. Ille vero, qui licet consuetudinem iurandi habet, mendacium omnino detestatur, & proinde, nec inaduertenter mentitur, licet postea falsum esse comperiat, quod iurauit, periurium non committit, quia moraliter se non exposuit periculo peierandi. Ita Gabr. in 3. dist. 39. qu. 2. art. 1. not. 2. & art. 2. concl. 2. Sot. lib. de iur. abus. cap. 17. & 12. Inst. 1. p. cap. 42. Si autem quis mendax est, & raro verum profert, habetq; consuetudinem iurandi inaduertenter, attamē vult tam diram consuetudinē tollere, remediaq; adhibet ad eam funditus extirpandam, iste licet ex consuetudine inaduertenter falsum iuret, lethaliter non peccat, quia humano more facit, quod in se est, vt omnino non iuret, aut saltem verum. Ita communis doctrina, circa quam legatur Gabr. in 3. dist. 39. qu. 2. art. 1. not. 2. & art. 2. concl. 2. Sot. lib. de iuramen. abusu. cap. 7. & 12. cum alijs.

QVÆST. Quando peccat quis lethaliter ex sola inaduertentia iurandi: R E S P. Cum non curat aduertere, verumne sit, an falsum, quod profert ex affectata, & crassa negligentia aduertendi, sed quidquid sit postea examinabit. talis enim exponit se periculo peierandi, & ideo siue verum sit, siue falsum, quod iurauit, periurium committit. Vellem, vt distinctius de quolibet iuramento me interrogares, præcipue de promissorio, comminatorio, & execratorio.

De iuramento promissorio. §. 2.

- 1 Quantum obligat iuramentum promissorium.
- 2 De iurante absque intentione implendi iuramentum.
- 3 De iurante rem falsam absque intentione iurandi.
- 4 De iurante rem veram absque intentione iurandi.
- 5 De iurante rem malam.
- 6 An rem malam iurans teneatur eam implere.
- 7 De eo qui iurat se non facturum rem bonam.
- 8 De iurante rem futilem, & inanem.

9 De ob-

- 9 De obligatione iuramenti de refurili, & inani.
 10 De iuramento circa medicinam non docendam.
 11 An iuramentum promissorium de re minima obliget
 sub mortali.
 12 An fieri possit compensatio de pecunia, quam iuravi-
 me redditurum.
 13 De obligatione iuramenti per vim extorti.
 14 De iuramenti obligatione facti in fauorem tertij.
 15 De iuramento defuncti, an transeat ad heredes.
 16 De iuramento facto in fauorem tertij, an transeat
 ad heredes illius.
 17 Anteneatur redire ad carcerem, qui sub iuramen-
 to exiuit.
 18 De iuramento procuratoris.
 19 An debitor possit prorogare iuramenti obligationem
 sui creditoris.
 20 Que causa excusat ab implendo iuramento pro-
 missorio.
 21 De iuramento aulicorum.

i **Q**UÆSTIO. Estne omne iuramentum promissorium
 adimplendum sub lethali? **R**ESP. Adeo ad sui exe-
 cutionem obligat iuramentum promissorium;
 si de re licita, & honesta, vt etiam de re minima adim-
 plendum sit sub lethali: ratio est, quia in quavis re tota
 iæditur ratio iuramenti, autoritas nimirum diuina, que
 interponitur. Ita Richar. in 3. dist. 9. art. 2. qua. 1. Caic. 2. 2.
 qu. 89. art. 6. Sot. 8. iust. qu. 1. ar. 7. ad 1.

2 **Q**UÆST. Quid arbitraris de eo, qui exterius iurat sine in-
 tentione implendi iuramentum promissorium? **R**ESP. Peccat
 quidem grauitur, sine res, quam iurat, licita sit, vt patet:
 siue illicita, non quidem, quod teneatur illud implere,
 sed quia quantum in eo fuit (si per impossibile iuramen-
 tum, posset esse vinculum iniquitatis) se obligauit ad
 rem moraliter malam, nimis irreuerenter abutendo iu-
 ramento. Ita supra citati Auctores.

3 **Q**UÆST.

3 QVAEST. *Qui sine intentione iurandi exterius iuræ peccatne mortaliter, si res supra quam cadit falsa sit?* RESP. Peccatum est lethale ita iurare, licet per vim, fraudem, aut metum extorqueatur iuramentum. Ratio est, quia grauis Deo fit iniuria afferre eius testimonium, quamquam fide, ad rem falsam comprobandam, & propterea exterius iuramentum fertur supra mendacium graue cum magna diuini iudicari testimonij illusione. Ita Caiet. 2. 2. quest. 89. art. 7. & in sum. verb. periur. ubi Aim. §. 3. Sot. & Arag. locis citatis.

4 QVAEST. *Quid dicendum si cadat illa fides, & iuramentum fictum supra rem veram?* RESP. Solum peccatur venialiter, quia diuinum testimonium, licet rei vere applicetur, applicatur tamen illusue, cum nonnulla Dei irreuerentia, licet non magna. Ita Sot. 8. iust. qu. 1. art. 7. Aragon. contra Caietanum.

5 QVAEST. *Quot peccata committit ille, qui iurat rem moraliter malam cum intentione se obligandi, & animo adimplendi. Verbi gratia. Iurat se occisurum Petrum, & ita apud se statuit.* RESP. Duo. Vnum periurij, alterum homicidij. Ita Caiet. in sum. verb. periurium. & 2. 2. q. 89. Sot. 8. iust. qua. 2. art. 3. Syl. iuram. 2. q. 7. Couar. ca. Quamuis pactum. 1. p. §. 6.

6 QVAEST. *Teneturne, qui malam rem iurauit illam ex vi iuramenti adimplere?* RESP. Minime: imo tenetur illam non implere sub eodem iactu, sub quo obligat præceptum rem illam prohibens.

7 QVAEST. *Qua culpa innodatur, qui iurat se non facturum bonum aliquod puri consilij?* RESP. Veniali. Ita communiter Doctores, Caietan. 2. 2. q. 8. ar. 7. Sot. 8. iust. q. 2. ar. 5. conc. 5. Nauar. ca. 12. nu. 16. Couar. loco proxime citato. Et ratio est, quia ommissio consilij nullum est peccatum: ergo non grauis irreuerentia est promittere illam omissionem.

8 QVAEST. *Quod peccatum est iurare rem futilem, inanem, & indifferentem?* RESP. Est veniale: quia licet irreuerentia sit, & æqualis iniuria Dei afferre illum in testem rei futillis, non est tamen grauis. Ita Sot. 8. iust. qua. 2. art. 3. conc. 5. Caiet. verb. periurium. Nau. ca. 12. num. 17.

9 QVAEST. *Sub quo peccato obligat iuramentum premissorium de re futili, inani, & indifferenti, ut de tollenda festuca de solo, de non transeundo per hunc locum, in quo nulla datur occasio*

caso

caso mali, aut boni? RESP. Sub nullo quidem. Quamobrem licet quis iuret se non sumpturum cibos modo, vel postea, vel tali hora: se non ingressurum hanc domum, se non lusurum troco, vel alio ludo recreationis licitæ, etiam alearum, cum relaxandi animi gratia exercetur, non tenetur talia iuramenta, quatenus illorum materia, aut futulis est, aut indifferens, adimplere. Tenetur tamen, si materia indifferenti transeat in malam, vel bonam, tunc enim tenetur, & abstinere, & exequi rem promissam.

10 QVAEST. *Quando seruandum est iuramentum, quo quis promisit se nemini dicturum medicinam, quam edoctus fuit ab alio, sub eo iuramento medicinam edocente?* RESP. Si adfit aliud remedium ad medelam, standum est iuramento: secus, si aliud remedium non subest. Probatum facile, quia non licet se obligare ad non faciendum opus bonum, quando alia via fieri nequit. Ita D. Thom. *Quodlibet*. 13. art. 22. & Sylu. *iuramentum* 4. qu. 1.

11 QVAEST. *Rem satis controuersam propono, estne sub mortali adimplendum iuramentum de re minima promissa?* RESP. In duas diuisi sunt partes hac in re Doctores. Affirmant enim Caietan. 2. 2. qu. 89. art. 7. Gab. in 4. quæst. 2. concl. 4. & 7. Couar. 1. *resolut. cap. 1. & 2. num. 2.* Arm. *iuramentum, num. 12.* Pedraca in 2. *precepto, num. 2.* Valen. 2. 2. *quæst. de iuramento, puncto 4.* Probant suam sententiam, quia sicut in iuramento assertorio rei cuiusuis minimæ falsitas, est lethale, quia Deus adducitur in testem præsentis veritatis: ita in iuramento promissorio de re quavis minima defectus veritatis erit lethale, quia adducitur in testem Deus non solius animi vere promittentis, sed animi rem futuram exequentis, nisi igitur adimpleatur, remanet Dei fidelitas deficiens tantum in re minima, quantum in re maxima. Oppositam sententiam tenuit D. Ant. 2. p. tit. 10. cap. 4. & Sylu. *iuramentum, 4. quæst. 1.* Arch. ab eo citatus, Sot 8. *de iust. qu. 1. art. 7. dub. 1.* Ang. *iuramentum, 5. num. 41.* Nau. *cap. 12. num. 10.* Veg. in *sum. lib. 5. casu 27. Instruct. 1. p. cap. 42.* Roder. *cap. 176. concl. 5.* Probant suam opinionem; quia in omnibus talis præceptis paruitas materiæ excusat, ergo & in iuramento. Hæc secunda sententia quamuis communior; debilibus nititur

nititur fundamentis, ac proinde prior mihi magis arridet, & Toletus *lib. 4. cap. 22.* Ideo iuxta illam dicendum puto, quod iam dixi. *nu. 1 huius §.* quando res parua est totalis materia iuramenti: non vero quando est pars materiae totalis. ut recte aduertit Caietan.

12 QVÆST. *Si quis iurauit se soluturum pecuniam animo iurandi, & implendi iuramentum, poteritne postea facere compensationem?* RESP. Poterit, si tempore iuramenti non meminit compensationis, sed simpliciter iurauit. Ratio est, quia per iuramentum non renunciauit iuri compensationis, nisi de eo expressam, vel interpretatiuam saltem habuerit intentionem, ultra quam non extenditur iuramenti obligatio. Si tamen meminit compensationis, & tamen voluit se obligare iuramento promissorio ad reddendum, tenetur reddere. Ita Sylu. *iuram. 4. q. 27.* Medina. *de rest. q. 3 cap. 12.* Couar. *ca. Quamuis 1 p. 8. 4 nu. 9.*

13 QVÆST. *Obligatne in conscientia iuramentum promissorium per vim extortum?* RESP. Communis opinio constanter affirmat. Ita Sylu. *iuram. 4. qua. 7.* Caiet. *2. 2. qu. 58 art. 7.* Sor. *8. iust. qu. 1. art. 7.* Itaque qui latroni minitanti mortem promisit cum iuramento centum (quod tacere secundum se nullum est peccatum) tenetur sub iuramento promissum implere. Ita decernitur *cap. Debitores & cap. Si vero de iureiur.* ac proinde mortaliter peccat illud non adimplendo. In conscientia dixi, quia in foro externo tale iuramentum est nullum, ut ex iure probat D. Thom. *2. 2. qu. 98. art. 3 ad 1.* Est tamen mihi soluenda dubitatio magnæ in hac re difficultatis. Nam fur peccat accipiendo talem pecuniam, ergo & ego illi offerendo. Negatur tamen consequentia: nam offerre ex se non est latroni occasio peccandi, peccat vero ex improba malitia. Quoties vero exequutio iuramenti fieri ex se potest absque peccato, adimplenda est.

14 QVÆST. *Quando iuramentum factum in fauorem veritatis, cui promissi, est maioris mei boni impeditiuum, obligatne in conscientia, verbi gratia, iurauit Veritas me ipsi nupturum, an possim castitatem seruare?* RESP. Obligat quidem: quoniam cum res promissa licita est, semper iuramentum tenet, posthabito maiori bono, in quo differt à voto, ut statim videbimus. Ita communis sententia cum

D

D. Thom.

D. Thom. 2. 2. *quæst.* 98. *art.* 7. & ibi Caiet. *Sot.* 8. *iust. quæst.* citata. *art.* 9. Ang. *iuram.* 5. *num.* 33. *patet ex l. 1. §. 1. ff. si certum petatur.*

15 *QVÆST.* *Quid dicis de iuramento defuncti, transire ad heredes?* *RESP.* Minime. Ratio est, quia iuramentum est vinculum personale. Hinc colliges non esse periuros ciues, qui non implent statuta à maioribus iurata, quæ tamen ipsi non iurant. ita *Iurisperiti cap. Veritatis de iureiur.* *Sot.* 8. *de iust. qu. 2. art. 2 ad 4.* *Sylu. iur.* 4. *q. 3. Cou. sup.* §. 5. *nu.* 4. *Panorm. & Iurisperiti, cap. Veritatis de iureiur.*

16 *QVÆST.* *E contra rogo, transire obligatio iuramenti facti Petro ad illius heredes?* *RESP.* Minime. Itaq; qui iuramento promittit Petro se daturum centum, mortuo Petro succedunt illius heredes ad debitum, notat *Couar.* loco proxime citato. Ratio est, quia iuramentum quamuis sit actio personalis ex parte iurantis, & ideo cum eo transeat, non est actio personalis ex parte personæ, cui iuratur, & ideo remanet post illius obitum ad heredes. Hoc intelligo, nisi aliunde constet non eam fuisse iurantis intentionem, ut cum quis promittit Bertæ centum ad nuptias, defuncta Bertæ, non tenetur centum dare parentibus.

17 *QVÆST.* *Qui exiit de carcere cum iuramento redeundi, teneturne redire?* *RESP.* Si quis iuste ad mortem damnatus, vel damnandus iurasset se rediturum, tenetur redire, quamuis sciat se occidendum. Ratio est, quia quoties iuramenti materia bona est, & iusta, obligat ad sui implentionem: sed cum quis ex causa iusta mortem sustinet, bonum opus sustinet, ergo, &c. Qui vero ob leuem causam in carcerem detrusus, & in eo detentus ab eo exiit cum iuramento redeundi, & post egressum timet probabiliter, quod iniuste damnabitur, non tenetur redire; quia materia iuramenti facta est iniqua. Itidem, qui postquam egressus est de carcere sub tali iuramento, crimen commisit, ob quod morte punietur, si comprehendatur, minime tenetur redire; quoniam post iuramentum talis facta est, & tanta rerum mutatio, quæ si adfuisset, iuramentum non fieret. Ita communiter omnes Doctores.

18 *QVÆST.* *Quem obligat procuratoris iuramentum?* *RESP.* Mandatarium, si ad tale iuramentum facultatem dedit.

dedit. Ita decernitur capit. ultimo de iuramento calumnia
lib 6. Docent Scot. 8. iust. qu. 2. art. . . Caiet. 2. 2. qu. 9. art. 2.
C. 3. Cou. sup § 5. num. 8.

19 QVÆST. Poteritne creditor prorogare iuramenti vim?
Explico meam mentem. Iuravit Titius se soluturum Petro cen-
tum intra mensem, postea Petrus prorogavit diem solutionis,
quæro an ex vi iuramenti obligetur Titius solvere eo die, à
Petro prorogato, & assignato? RESP. Pars affirmans mihi am-
plectenda videtur cum Couar. sup. & alijs, quos citat:
quoniam qui iuravit solvere intra mensem, duo iuravit,
nempe solutionem, & eam non differendam vltra men-
sem, ergo semper manet obligatus ad non differendum.
Poterit igitur tantum differre post mensem transactum,
quantum placuerit ei, cui debet; ex illius enim voluntate
pendet vis & obligatio solutionis, vt manifestum est.

20 QVÆST. Quæ causa excusant à iuramento promisso-
rio non implendo? RESP. Si post iuramentum præstitum
talís contingat inopinatus euentus, talisve incogitata re-
tium mutatio, vt si à principio extaret, Petrus nõ iurasset;
iuramentum non obligat. Ita Henriquez. lib. 1. de matrim.
ca. 14. Syl. iuram. 4. qu. 6. Panor. cap. Veniens de iure iurand.
& patet ex cap. Quinta vallis, eod. tit. Hæc regula in pro-
missionibus adeo certa est, vt teneat etiam in oneroso
contractu, quale est matrimonium. Hinc multa colligun-
tur, Primum, non obligare iuramentum de re, quæ postea
facta est illicita. Secundum, non teneri quemuis accipere
famulum, qui post contractum ægrotavit. Tertium, licet
quis iuraverit ire in aliquem locum, si ibi paratas habet
insidias, non teneri iter agere.

21 QVÆST. Diuturna sunt iuramenta aulicorum, qui ad
ingressum domus, vel ad accipienda sedilia, iurant se non pri-
mos ingressuros, vel non accepturos cathedram, tenentur ne ad-
implere iuramentum? RESP. Minime, quia illud iuramen-
tum subintellectam habet conditionem, nisi alius ei ce-
dat vel cathedram relinquat, & ideo altero recusante, in-
gredi domum alius potest, & cathedram sumere.

De iuramento comminatorio. §. 3.

1 Quando est peccatum mortale iuramentum commi-
natorium.

D 2 2 Quando

- 2 *Quando excusatur quis à iuramenti comminatorij impletione.*

QVÆSTIO. *Quando est peccatum mortale tale iuramentum?* **R**ESP. Est imprimis, quando quis intendit iurare, sed non habet animum implendi: tunc enim deest veritas de presenti. Est etiam peccatum mortale, quando malum, quod iurans facere proponit, est ex se peccatum mortale: vt per Deum occidam te.

2 **Q**VÆST. *Quando excusatur quis ab implendo iuramento comminatorio?* **R**ESP. Quando vel malum est implere, vel est melius non implere, aut saltem quando æqualiter dubitatur, an melius sit implere, vel non implere. Hinc excusantur parentes, atque domini à sumendis pœnis iuratis circa filios, & seruos, quando iam emendatos eos vident, vel iudicant melius esse eos non punire propter pacem. Aduertit tamen optime Caic. iuramenta parentum, dominorumve circa subditorum supplicia communiter fieri ex passione iræ, & sub ratione parvæ vindictæ, licet verba per exaggerationem sint magnifica.

De iuramento execratorio. §. 4.

- 1 *An iuramentum execratorium inueniatur in sacra pagina.*

- 2 *Quot modis fit.*

1 **Q**VÆSTIO. *Inueniturne hoc iuramenti genus in sacra pagina?* **R**ESP. Maxime: imo frequentius alio quouis: nam sæpenumero inuenies. *Hæc faciat mihi Deus. & hæc addat.* Apud Paul. 2. Corint. 1. *Testem inuoco Deum in animam meam.*

2 **Q**VÆST. *Quot modis fit hoc iuramentum?* **R**ESP. Duplíciter, implicite, & explicite: implicite, quando vocatur Deus in vindicem, rectis, vt ita loquar, verbis, vt cum dicitur: Sic me Deus adiuuet, sic Deus meam vitam seruet, per vitam meam, filiorum, amicorum, &cæt. Ita Sor. 8. *inst. quest. 1. art. 6.* Subiecit enim iurans diuinæ vltioni suam, amicorumque salutem. Explicite, cum Deus aperte in vindictam assumitur, vt frangantur mihi crura, si hoc fecero,

fecero, abscindatur mihi caput, nisi iuero.

3 QVAEST. Si quis faciat iuramentum execratorium, credens Deum non sumpturum poenas, committitne periurium?

RESP. Minime, quia Deus non adducitur in testem ultionis, sed desiderij ultionis infligendae à Deo: esset vero periurus, qui execratorie iuraret, & malum non optaret.

De iuramenti dispensatione. §. 5.

1 Quid est annullare, seu relaxare iuramentum.

2 Quis potest iuramentum annullare.

3 Quae causa requiritur ad relaxationem iuramenti.

4 Quis potest dispensare in iuramento.

5 Quis potest commutare iuramentum.

1 QVAESTIO. Quemadmodum circa votum, quatuor considerantur, ut Deo fauente videbimus, annullatio, dispensatio, commutatio, & absolutio, sic etiam circa iuramentum. Quæro igitur quid sit annullare, seu relaxare iuramentum? RESP. Est declarare iuramentum pro nullo.

2 QVAEST. Quis potest iuramentum annullare seu relaxare? RESP. Possunt superiores circa res eas, in quibus iurantes illis subditi sunt. Ita patres iuramenta filiorum, domini iuramenta seruorum, maritus iuramenta vxoris, Papa iuramenta Clericorum, de rebus Ecclesiasticis, iuxta D. Thom. 2. 2. quest. 8. art. 9.

3 QVAEST. Quae causa requiritur ad huiusmodi relaxationem? RESP. Sola superioris relaxantis voluntas.

4 QVAEST. Quis potest dispensare in iuramento? RESP. Potest Papa in omni iuramento, si cesset præiudicium tertij, & detur causa dispensandi. Dixi, si cesset præiudicium tertij, qui cum datur, iuramenti obligatio pendet ex voluntate tertij. Episcopi item ex legitima causa possunt cum suis subditis in omni iuramento non reseruato dispensare: præcipue in iuramentis coactis, in poenam cogentis alium iurare.

5 QVAEST. Quis potest commutare iuramentum? RESP. Iuramentum factum tertio solus ipse tertius commutare potest, adeo, ut n. c. in melius ab alio, quam ab ipso commutari queat.